

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РИЗИКІВ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОГО І КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Н. Б. Паліга

Донбаська національна академія будівництва і архітектури

вул. Державіна 2, 86123, м. Макіївка, Україна.

E-mail: EconomicaDnasa@rambler.ru

Отримана 10 листопада 2008, прийнята 21 листопада 2008

Анотація. В статті обґрунтовано підходи до оцінки ризиків організаційно-технічного і кадрового забезпечення будівництва. Відзначено, що урахування рівня ризиків у будівництві, їх ідентифікація і можливість більш достовірної оцінки мають важливе значення для встановлення міжгалузевих зв'язків, спрямованих на беззбитковий розвиток суміжних і залежних галузей та підприємств-партнерів. Виявлені імовірні ризики у розвитку будівництва Донецької області та України в цілому. Встановлені диспропорції у організаційно-технічному та кадровому забезпеченні. Систематизовано чинники, що впливають на організаційно-технічне та кадрове забезпечення будівництва та на цій основі побудовано модель досягнутого рівня забезпечення. На основі побудованої моделі встановлені небезпеки в діяльності будівельних підприємств та місця виникнення ймовірних ризиків у будівельній галузі. Зроблено висновок про важливість оцінки ризиків організаційно-технічного і кадрового забезпечення будівництва для розробки заходів щодо зниження їх негативного впливу. Обґрунтовано важливість комплексної оцінки стану будівельної галузі, що включає аналіз економіко-організаційних проблем, ретроспективну оцінку ефективності функціонування підприємств пріоритетних галузей, а також дослідження джерел фінансування їх розвитку.

Ключові слова: будівельна галузь, організаційно-технічне забезпечення, кадрове забезпечення, ризики організаційно-технічного і кадрового забезпечення.

ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ РИСКОВ ОРГАНИЗАЦИОННО- ТЕХНИЧЕСКОГО И КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ

Н. Б. Палига

Донбасская национальная академия строительства и архитектуры

ул. Державина 2, 86123, г. Макеевка, Украина.

E-mail: EconomicaDnasa@rambler.ru

Получена 10 ноября 2008, принята 21 ноября 2008

Аннотация. В статье обоснованы подходы к оценке рисков организационно-технического и кадрового обеспечения строительства. Отмечено, что учет уровня рисков определенного вида деятельности, их идентификация и возможность более достоверной оценки имеют важное значение для установления межотраслевых связей, направленных на безубыточное развитие смежных и зависимых областей и предприятий-партнеров. Выявлены тенденции развития строительства Донецкой области и Украины в целом. Установлены диспропорции в организационно-техническом и кадровом обеспечении. Систематизированы факторы, которые влияют на организационно-техническое и кадровое обеспечения строительства, и на этой основе построена модель достигнутого уровня обеспечения. На основе модели установлены опасности в деятельности строительных предприятий и места возникновения вероятных рисков в строительной области. Сделан вывод о важности оценки рисков организационно-технического и кадрового обеспечения строительства для разработки мероприятий по снижению их отрицательного влияния. Обоснована важность комплексной оценки состояния строительной области, которая включает анализ экономико-организационных проблем, ретроспективную оценку

эффективности функционирования предприятий приоритетных областей, а также исследование источников финансирования их развития.

Ключевые слова: строительная отрасль, организационно-техническое обеспечение, кадровое обеспечение, риски организационно-технического и кадрового обеспечения.

APPROACHES AS FOR THE RISK ESTIMATION OF THE ORGANIZING–TECHNICAL AND PERSONNEL PROVISION IN THE BUILDING BRANCH

N. B. Paliga

Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

Derzhavyna str. 2, 86123, Makeevka, Ukraine.

E-mail: EconomicaDnasa@rambler.ru

Received 10 November 2008, accepted 21 November 2008

Abstract. Approaches are proved in the article as for the risk estimation of the organizing-technical and personnel construction provision. It is noted that level risk accounting of the certain type of activity, their identification and possibility of the more reliable estimation have the important importance for determination of the interbranch connections, directed to the without any losses development adjacent and dependent areas and enterprise-partners. The revealed trends of the Donetsk region development construction area and Ukraine as a whole. The established disproportions in the organizing-technical and trained provision. The factors are systemized influencing upon organizing-technical and personnel provision construction and on this base the model achieved level provision has been built. Dangers are installed on base of the model in the danger the building enterprise activity and places of the probable risk in building area have been defined. Conclusion is made the importance of the organizing-technical rich and personnel provision construction estimation has been made the conclusion for the elaboration of undertakings on reducing their negative influence. The importance of the complex estimation of the condition of the building area state has been proved, which includes the analysis of the economic-organizing problems, the retrospective estimation of the operation enterprise priority areas efficiency, as well as of the financing sources research of their development.

Keywords: building branch, organizing-technical, trained provision, risks organizing-technical and trained provision.

Вступ

Сьогодні економічна система України відрізняється ускладненням зв'язків, відносин, широтою руху грошових коштів і їх різноспрямованістю. Кожна окрема галузь або вид діяльності не може існувати відокремлено, вони є залежними від інших сфер народно-господарського комплексу. Безумовно, в таких умовах збої в функціонуванні однієї системи приводять до негативних наслідків різного ступеню в іншій. Тож урахування рівня ризиків визначеного виду діяльності, їх ідентифікація і можливість більш достовірної оцінки мають важливе значення для встановлення міжгалузевих зв'язків, спрямованих на беззбитковий розвиток суміжних і залежних галузей та підприємств-партнерів.

Аналіз досліджень і публікацій

Дослідження науково-методологічних засад виникнення галузевих і міжгалузевих ризиків, їх наслідків проведено у роботах Гранатурова В.М. [1], Клапківа М.С [2], Клейнера Г.Б., Томбовцев В.Л. [3], Лапусти М.Г., Шаршукової Л.Г. [4], Шумпетера Й. [5] та ін. Питання щодо управління ризиками, використання окремих методів і підходів до їх оцінки обґрунтовані в працях Асаула А.М. [6], Балабанова І.Т. [7], Вербицької Г.Л. [8], Меркулової Т. [9] та ін. Разом з тим, комплексне дослідження ризиків на рівні галузі з метою побудови системи управління ними, яка б враховувала специфіку галузі та тенденції її розвитку, в навчальній і науковій літературі не мають широкого розповсюдження.

Постановка задач

Найбільш ризикованою та такою, що стрімко розвивається в сучасних умовах, є галузь будівництва. Нормальний хід будівельного процесу залежить від його належного організаційно-технічного, кадрового та фінансового забезпечення. Питання фінансового забезпечення будівництва є достатньо вивченими, підходи до фінансування учасників будівельного процесу розповсюджені та успішно використовуються на практиці, в той час, як організаційно-технічному та кадровому забезпеченню будівництва надається незначна увага. А саме від цих факторів переважно залежить економічна доцільність будівництва та результативність реалізації будівельної продукції. В зв'язку з цим, **метою** даної роботи є встановлення підходів до оцінки ризиків організаційно-технічного і кадрового забезпечення будівництва.

Основна частина

Будівництво – це особлива сфера господарювання, якій притаманні значні ризики, що важко виміряти і відповідно враховувати в поточній діяльності. Наявність ризику у галузі безперечно відображається на економічних результатах галузі, підприємства, вимагає від них адекватної реакції на ризик, потребує прийняття негайних оперативних рішень для корегування господарчої політики.

Узагальнення існуючих підходів до визначення поняття ризику дозволило визначити властивості ризику, що виникає на рівні галузі. Він має бути вимірним (можливість передбачення і точність оцінки), прогнозованим (можливий результат, наслідки, характер впливу на макроекономічні параметри), керованими (можливість встановлення, захисту, регулювання), альтернативним (нести в собі кілька варіантів рішень щодо захисту), класифікованим (здатність до ідентифікації), мати сферу оточення (джерело, чинники, природа виникнення), мати охоплення (масштаб наслідків), реальність прояву (достовірність оцінки, ймовірність виникнення), місце впливу (прогноз конкретних мінімальних і максимальних наслідків), тривалість дії (постійний, періодичний, тимчасовий). Вказані властивості можуть бути покладені в основу класифікації ризиків у будів-

ництві. До факторів, що визначають вплив ризиків на ефективність господарчих рішень у будівництві пропонується віднести загальну тенденцію розвитку галузі протягом визначеного періоду; небезпеки у внутрішньому та зовнішньому середовищі будівництва; місце ризиків у формуванні загального економічного результату функціонування галузі та окремих суб'єктів господарювання, що представляють галузь.

Не викликає сумніву важливість організаційно-технічного і кадрового забезпечення будівництва. Під забезпеченням для рівня галузі пропонується розуміти ресурсну базу, що забезпечує функціонування галузі в цілому та окремих господарчих одиниць, економічні відносини між ними, рівень з позиції достатності всіх видів ресурсів для беззбиткового розвитку галузі. В самому визначенні забезпечення вже закладена деяка ризикованість процесу його створення або досягнення. Відповідно ризики, які виникають у процесі формування забезпечення, в економіці можуть бути пов'язані з відхиленням від нормативів, невиконанням або частковим недосягненням планових завдань, порушенням нормального протікання економічних процесів у системі, невиконанням фінансової дисципліни та ін.

Здається доцільним зробити акцент на тому, що розглядання терміну «забезпечення» в економічному аспекті для рівня галузі має свої особливості. В даному разі дослідженню підлягають ресурсна база, що забезпечує функціонування галузі в цілому та окремих господарчих одиниць, економічні відносини між ними, рівень з позиції достатності всіх видів ресурсів для беззбиткового розвитку галузі. Разом з тим, забезпечення крім ресурсної складової вимагає встановлення здатності економічної системи ефективно використовувати ресурси та можливості кадрового персоналу щодо їх використання. До організаційно-технічного забезпечення варто включити організаційне забезпечення (ресурси організаційної структури управління, форми, методи управління і організації виробництва), матеріально-технічне (відповідні матеріальні і технічні ресурси), технологічне (технології, форми, методи, способи виробництва) та інноваційне забезпечення (умови для реалізації організаційно-технічного забезпечення).

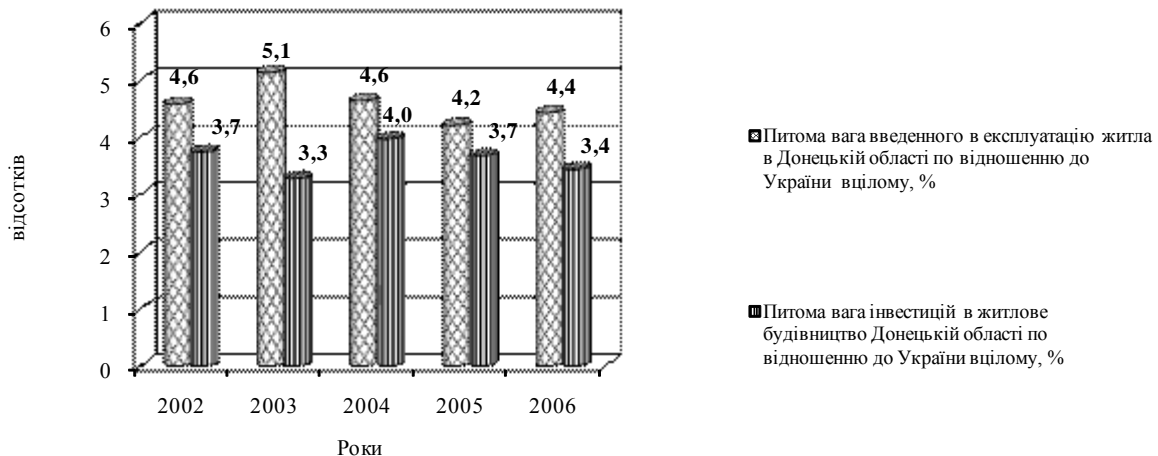

Рис. 1. Зміна питомої ваги Донецької області в загальному обсязі введеного в експлуатацію житла та інвестицій в житлове будівництво в Україні, %.

Для оцінки стану організаційно-технічного забезпечення пропонується визначати: коефіцієнт безперервності виробничих процесів, паралельності виробничих процесів, їх прямо-точності, ритмічності, прогресивності технологічних процесів, коефіцієнт кадрової укомплектованості, питому вагу виробничих кадрів, залучених у будівництві, середні витрати робочого часу, показники матеріаловіддачі, залучення матеріалів, їх оборотності, фондозабезпечення, ефективності використання основного та оборотного капіталу, рівня механізації та автоматизації будівництва. Для визначення кадрового забезпечення – частку працівників з вищою освітою, окремих груп та кваліфікацій у будівельному процесі, коефіцієнти кваліфікованості кадрів, їх руху, структури, обороту, співставлення потреби у кадрах в галузі з їх наявністю, середній рівень витрат на оплату праці в галузі.

Аналіз тенденцій розвитку будівельної галузі України та Донецької області [10] дозволив встановити диспропорції в організаційно-технічному та кадровому забезпеченні. Серед них можна назвати:

- 1) зростання обсягів введеного в експлуатацію житла при одночасному зменшенні зацікавленості в цьому процесі держави, що підтверджується зниженням рівня державного фінансування (рис. 1);
- 2) стрімке збільшення кількості будівельних та будівельно-ремонтних організацій, обсягів виконаних ними робіт щодо нового будів-

ництва з відповідним невикористанням вже створеного житлового фонду для реконструкції, модернізації тощо (рис. 2);

- 3) майже рівність часток основного та оборотного капіталу в структурі майна будівельних підприємств, в той час як обсяги будівельних машин, пристроїв, механізмів доволі значні;
- 4) перевага в структурі оборотного капіталу дебіторської заборгованості над матеріальними ресурсами;
- 5) наявність та зростання збиткових підприємств в галузі при необґрунтованості цінової політики, зокрема постійному зростанні вартості нових будівель та інше.

Для підтвердження отриманих результатів оцінки ризиків організаційно-технічного і кадрового забезпечення будівельної галузі проведено вибіркоче обстеження ряду будівельних підприємств Донецької області, а саме: Трест «ДМБ», ШБУ№5 ДВАТ «Макіїввуглебуд», ДВАТ «Макіїввуглебуд», Трест «Донецькшахтопроходка», «Будівельник – 7», «Гідробудівельник», ТОВ «Макбудінвест».

Аналіз стану організаційно-технічного і кадрового забезпечення вказаних будівельних підприємств дозволив побудувати графоаналітичну модель оптимальності їх забезпечення (рис. 3), яка перенесена на рівень галузі в цілому. Рис.3 свідчить, що модель забезпечення є незбалансованою, тобто зміна різних складових нерівномірна. На основі моделі встановлені небезпеки в діяльності будівельних підприємств

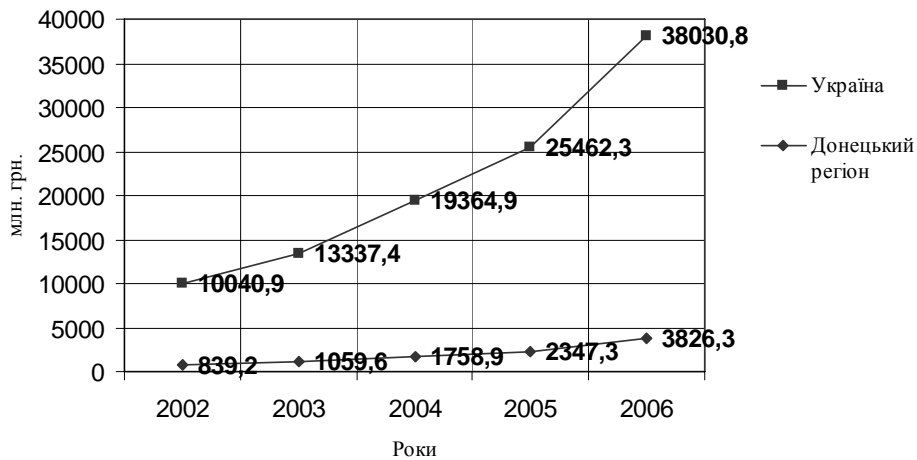

Рис. 2. Динаміка обсягів виконаних будівельних робіт в Україні та в Донецькій області, %.

та місця виникнення ймовірних ризиків у будівельній галузі. До них віднесено: значний знос основних фондів у будівництві, їх невідповідність сучасним будівельним технологіям; зниження фондомісткості та питомої ваги активної частини фондів через брак власного обладнання; зниження оборотності капіталу; плинність кадрів та низька кваліфікація робочого і інженерного складу.

Варто також підкреслити, що специфіка технологічного процесу будівництва зумовлює різний рівень потреб в організаційно-технологічних, матеріально-технічних та кадрових ресурсах. Відповідно, на кожній зі стадій процесу будівництва ризик недоотримання зазначених ресурсів буде мати різну величину і мати різноманітний вплив на ефективність будівництва.

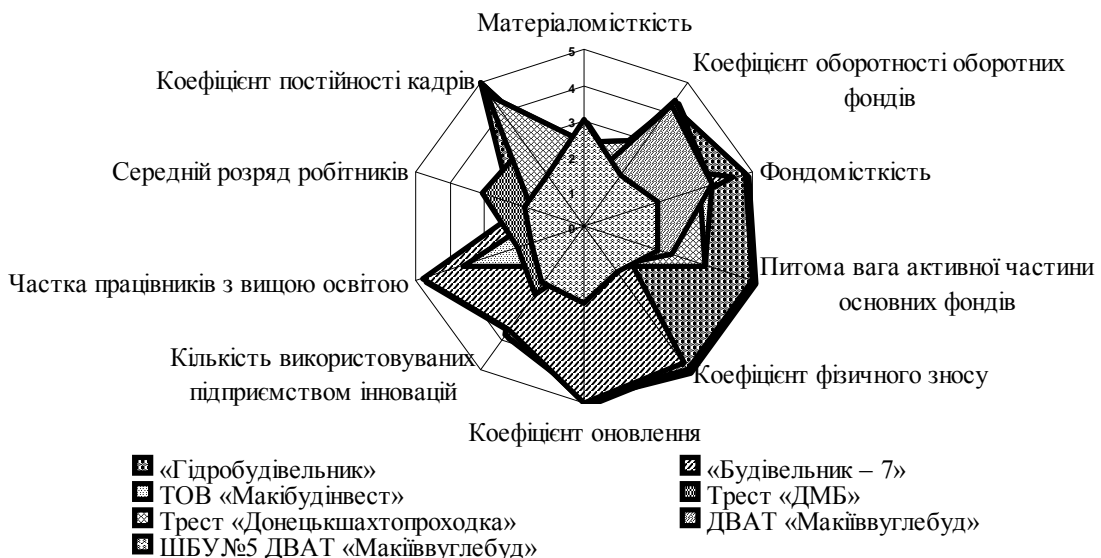

Рис. 3. Графоаналітична модель досягнутого рівня організаційно-технічного і кадрового забезпечення будівництва.

Висновки

Маючи інформацію про види і значимість ризиків у будівництві, можна обирати оптимальну політику щодо їх зниження або усунення. Таким чином, створюється реальна можливість управління ними.

Представлені методологічні підходи до дослідження ризиків організаційно-технічного та кадрового забезпечення будівництва передбачають відповідні уточнення і виявлення особливостей, тому комплексна оцінка стану будівельної галузі, що включає аналіз економіко-організаційних проблем, ретроспективна оцінка ефективності функціонування підприємств пріоритетних галузей, а також дослідження джерел фінансування їх розвитку, набуває особливого значення.

Література

1. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения: Учебное пособие. – М.: Издательство «Дело и Сервис», 1999. – С. 20.
2. Клапків М.С. Питання етимології економічного ризику //Фінанси України. – 2001. - № 4. – С. 14 – 20.
3. Клейнер Г.Б., Томбовцев В.Л., Качалов Р.М. Предприятия в нестабильной экономической среде: риски, стратегии, безопасность. – М.: Экономика, 1997. – 234 с.
4. Лапуста М.Г., Шаршукова Л.Г. Риски в предпринимательской деятельности. – М.: Инфра-М, 1996. – 224 с.
5. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) – М.: Прогресс, 1982. – 165 с.
6. Асаул А.Н., Скуматов Е.Г., Локтева Г.Е. Предпринимательские сети в строительстве / Под ред. Д.е.н., проф. А.Н. Асаула. – СПб.: «Гуманистика», 2005. – с. 50 – 65.
7. Балабанов И.Т. Риск-менеджмент. – Москва: Финансы и статистика. – 1996. – С. 22.
8. Вербицька Г. Л. Методичні основи оцінки економічного ризику в діяльності підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» /Вербицька Галина Любомирівна; Національний транспортний університет. – Київ, 2005. – 32 с., включ. облкл.: іл. – Бібліогр.: с. 27-32.
9. Меркулова Т. Правила выбора в условиях риска // Бизнес Информ. – 1995. – № 11-12. – С. 26.
10. Статистичний збірник «Інвестиції та будівельна діяльність в Донецькій області (1996, 2000–2006 рр.)», Головне управління статистики у Донецькій області.
11. Jaafar, M., Abdul Aziz, R., Wai, L. S. Marketing practices of professional engineering consulting firms: implement or not to implement?// Journal of Civil Engineering and Management (2008), v.14, no.3, p. 199-206.

Палига Надежда Брониславовна – аспирант кафедры экономики предприятий Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научные интересы: риски в предпринимательской деятельности.

Палига Надія Броніславівна – аспірант кафедри економіки підприємств Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Наукові інтереси: ризики в підприємницької діяльності.

Paliga Nadiya Bronislavivna – graduate student of department of economics of enterprise of the Donbass National Academy of Civil Engineering and Architecture. Scientific researches: risks of enterprise.